

Про своє на чужині: шлях художньої прози Федора Одрача до читача

Мета публікації – відтворити шлях художньої прози Федора Одрача (псевдонім Федора (Теодора) Шоломицького (1912–1964)) до читача в діаспорі. **Методологія** розвідки основана на загальнонаукових методах аналізу та синтезу; культурно-історичний метод забезпечує можливість відтворення особливостей літературно-мистецького і видавничого життя української діаспори. Зауважено роль автобіографії Федора Одрача 1950 р. як джерела відомостей про художню спадщину прозаїка.

Результатом дослідження є те, що вперше в українському літературознавстві виокремлено збірку оповідань «Червона примара» (На чужині, 1946). Зауважено, що в 1940-х роках Федір Одрач друкує художні твори на сторінках діаспорної періодики (тижневик «Пу-Гу» (Аусбург), часопис пластового юнацтва «На Сліді» та інші). Відтворено шлях прози Федора Одрача в 1950-х роках від публікацій уривків у діаспорних часописах «Час», «Вісник ООЧСУ», «Пороги», «Нові Дні» та ін. до окремих книжкових видань. Зауважено, що більшість книжкових видань творів Федора Одрача вийшли друком у 1950-х – на початку 1960-х років: «В дорозі» (Буенос-Айрес, 1954), «Наше Полісся» (Вінніпег, 1955), «Щебетун» (Нью-Йорк, 1957), «Півстанок за селом» (Буенос-Айрес, 1959), «Покинута оселя» (Торонто, 1960), «На непевному ґрунті» (Торонто, 1962). Виокремлено тексти «Британка», «Сто кілометрів пішки», «Танок привидів», «Містерія прийдешнього», які були оприлюднені в діаспорних часописах та не увійшли до окремих книжок творів Федора Одрача. Наголошено на етапах шляху до читача роману «Вощадь»: від публікації 1959 р. уривка в журналі «Вісник ООЧСУ» до книжкового видання 1972 р., поява якого стала можливою завдяки роботі «Комітету Видання Повісти “Вощадь” в Торонто».

У **висновках** зауважено перспективи дослідження, зокрема нез'ясованою залишається доля рукописів роману «Серед боліт» та повісті «Біженці», уривки з яких було опубліковано на сторінках часописів. Систематизований матеріал забезпечує можливість простежити і хронологічну послідовність, і певною мірою привідкрити таїну завіси творчої лабораторії письменника Федора Одрача.

Ключові слова: література української діаспори, Федір Одрач, бібліографія, «Пу-Гу» (Аусбург), «Пороги» (Буенос-Айрес), «Вісник ООЧСУ» (Нью-Йорк), «Нові Дні» (Торонто), «Молода Україна» (Торонто)

Вступ

У відтворенні етапів творчої еволюції нема неважливих складників. Публікації текстів у періодичних виданнях, книжкові видання – той чинник, до породжує ланцюг наступних зв'язків і читацького сприйняття, і критичної реценсії, і літературознавчого осмислення. Бібліографічний етап, який дозволяє реконструювати послідовність та місце оприлюднення текстів і є необхідним для формування літературного портрета письменника, часто допомагає відтворити шлях до цілісного тексту, простежити пошуки індивідуального стилю.

У цьому плані вивчення літератури української діаспори ускладнюється такими двома аспектами, як недоступність до всіх джерел та використання письменниками псевдонімів і криптонімів. Перший значною мірою вирішується доступом до оцифрованих ресурсів (проекти «Diasporiana», «Культура України» та інші) і наявністю бібліографічних покажчиків та довідкових видань.

У діаспорі над бібліографією працювали Л. Бачинський, В. Дорошенко, Д. Козицький, О. Малицький, Є. Місило, С. Радіон, Б. Романенчук, Яр Славутич, О. Фединський та інші. Систематизовано покажчики змісту таких літературно-мистецьких видань, як «Ми», «Наша Культура», «Арка», «Вежі», «Заграва», «Літаври», «Керма», «Пороги», «Київ», «Сучасність» та інші. Водночас окремі художні тексти письменники друкували й у виданнях іншого типу, наприклад, універсальний чи громадсько-політичний. Інформативну функцію виконують «Книга мистців і діячів української культури» (Торонто, 1954), упорядкована М. Бажанським, А. Курдидиком, Б. Олександрівим, Н. Гаркушенко, «Біографічний довідник до історії українців Канади» (Вінніпег, 1986) М. Марунчака, видання Інституту дослідів Волині «Літопис Волині» та інші. Значний матеріал систематизовано також у книзі «Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості», упорядкованій В. Просаловою (Донецьк, 2012), у бібліографічних покажчиках діаспорної періодики С. Козака (Київ, 2010, 2015–2017).

Метою публікації є намагання відтворити творчий шлях Федора Одрача (псевдонім Федора (Теодора) Шоломицького (1912–1964)) до читача в діаспорі. Поставлена наукова проблема містить два взаємопов'язаних складники – бібліографічний та культурно-історичний.

Сучасні дослідження творчості Федора Одрача – монографія О. Пресіч («Орачі прерій. Українська проза в Канаді: проблемно-тематичні і жанрово-стильові пошуки» (Київ, 2018)), публікації В. Давидюка, І. Галак – присвячені аналізу образно-тематичних особливостей прози, специфіки етносоціального та фольклорно-міфологічного мислення автора.

Методи й методики

Методологічною основою студії є загальнонаукові методи аналізу та синтезу й такий метод літературознавства, як культурно-історичний, що уможлиблює реконструкцію специфіки літературно-мистецького і видавничого життя української діаспори.

Виклад основного матеріалу

Художню прозу Федір Одрач почав писати, вже маючи досвід у журналістиці. На еміграції біографія учасника українського підпілля із письменницьким хистом постала спочатку у форматі гострої публіцистики політичного характеру. Творив також тексти нарисового плану, присвячені рідному краю. Згодом у тематиці публікацій, що були надруковані в українських діаспорних часописах, постає дискурс мистецтва, здебільшого це інтерв'ю з українськими діячами на чужині чи огляди їхньої творчої / наукової діяльності. Водночас креативне ество Федора Одрача шукало вираження в нових художніх жанрових формах.

В автобіографії 1950 р. Федір Одрач подає чимало відомостей про свою творчість: «За час мого перебування за кордоном, я помістив до 200 статей репортажів та літературних творів в часописах: “Укр[аїнська Трибуна]”, “Час”, “Українець-Час”, “Пу-Гу”, журнали “На сліді”, “Український Самостійник”, “Наш клич” в Лондоні, циклоstileвий “Визвольний шлях”. <...>. Про УПА були опубліковані такі літературні твори: в “Часі”-і “Зірка”, в “Українець-Час” довга новела “За втраченою родиною” та новеля “Пропагандист”. Взагалі не сила згадувати всіх моїх публікацій. Рівнож написав я за той час перший том роману “Серед боліт”, 14-тий розділ якого був опублікований в флортівському “Часі”-і. Твір цей, наскрізь націоналістичний, мав бути виданий “Час”-ом, та грошева реформа покрижувала пляни. Під цю пору – машинопис роману знаходиться в редакції “Українського Самостійника”. Наскільки мені відомо, в почутті персональних упереджень, надуживаючи авторитет

організації, пан Драбат намагається перешкодити своїми доносами видання цього твору»¹ (Марчук, 2005).

За спостереженням В. Місіюка, «рання творчість Федора Одрача практично невідома. Відомий бібліограф Ігор Павлюк пише про те, що в “Ковельських вістях” друкувалася серія його новел і віршів. У перші роки його перебування в еміграції були надруковані новели “За втраченою батьківщиною”, “Зірка”, “Пропагандист”, зданий до друку роман “Серед боліт”. Слідом за ними були написані оповідання “Завершилось” і “Один вибір”» (Місіюк, 1912).

Перша відома збірка оповідань Ф. Шоломицького «Червона примара», видана 1946 р. на чужині (очевидно, йдеться про мюнхенське видавництво «Гільце») під промовистим криптонімом Ф. Ш. (Ф. Ш., 1946). До речі, це єдине знане на сьогодні книжкове видання його творів, авторство якого означено криптонімом.

У 1940-х роках Федір Одрач друкує на сторінках періодики, окрім журналістських текстів, і художні.

Так, із авторським жанровим уточненням спогад у тижневику «Пу-Гу» (Аусбург) опубліковано текст новелістичного характеру «Брітанка» (Одрач, 1947: 12–13).

У часописі пластового юнацтва «На Сліді», що після Другої світової війни виходив друком у Байройті, в постійній рубриці «Із мандрівок по Рідному Краю» побачив світ його подорожній нарис «Сто кілометрів пішки» (Одрач, 1947: 5–6). Своєрідним продовженням цього тексту стане етнографічний нарис «Наше Полісся» (Одрач, 1955).

1954 р. вийшла друком книжка Федора Одрача «В дорозі» (Одрач, 1954).

Часто Федір Одрач спочатку друкує уривки (частини / розділи) книги в періодиці.

У передмові до видання «Наше Полісся» М. Колянківський згадував, що «багато із її розділів (книжки Федора Одрача «Наше Полісся». – О. Я.) появилися вперше друком у тижневику “Час” в Німеччині, якого я був редактором, а Федір Одрач близьким співробітником. Щиро бажаю Авторіві, щоб читачі на американській

¹ Тут і далі в цитатах зберігається орфографія автора цитати.

землі зустріли цю його працю з такою симпатією, з якою зустрічали його шкіци з Полісся читачі в Європі» (Одрач, 1954: 3–4).

Окрім того, під назвою «Полісся» практично всі розділи «Нашого Полісся» Федір Одрач опублікував на сторінках часопису «Вісник ООЧСУ» (Нью-Йорк), друкованому органі української громадсько-політичної організації у США «Організація Оборони Чотирьох Свобід України» (ООЧСУ) (Одрач, 1953–1955).

Із повістю «Щебетун» Федір Одрач почав знайомити читачів 1952 р., опублікувавши в літературно-мистецькому часописі «Пороги» (Буенос-Айрес) уривок «Злодій» (Одрач, 1952: 12–13). Наступного року на сторінках цього видання надруковано уривок «Втопленик» (Одрач, 1953: 13–15), у 1954 р. – «Дідова таємниця» (Одрач, 1954: 12). 1954 р. на сторінках універсального місячника «Нові Дні» (Торонто) Федір Одрач оприлюднив уривок «Над Стиром» (Одрач, 1954: 5–8). У журналі «Вісник ООЧСУ» також опубліковано уривок (Одрач, 1957: 12–15), у підзаголовку до якого зауважено: «Уривок з повісті про Полісся, яка вже здана до друку ООЧСУ і має появитися на книжковому ринку в початках листопада цього року» (Одрач, 1957: 12). Того ж року накладом Організації Оборони Чотирьох Свобід України із передмовою Б. Олександрівна книга побачила світ, а на сторінках згаданого часопису періодично з'являлося рекламне повідомлення про те, що видавництво «Вісник ООЧСУ» має це видання у продажу.

Окремі тексти збірки оповідань Федора Одрача «Півстанок за селом» (Буенос-Айрес, 1959) також спочатку побачили світ у журнальних публікаціях.

Так, на сторінках місячника «Нові Дні» було опубліковано «Клопоти пані Анкіци» (Одрач, 1953: 12–14), «Кров» (Одрач, 1954: 5–7) та «Свідок» (Одрач, 1954: 6–8). Треба зауважити, що, окрім назви, текст оповідання «Клопоти пані Анкіци», надрукованого в журналі «Нові Дні», і того, що увійшло до збірки під назвою «Анкіца», дещо відрізняється. Зокрема, книжковий варіант автор доповнює новим останнім реченням. Але основна відмінність полягає у змінених формах слів; йдеться, зокрема, про написання південно-західних діалектизмів та відтворення англійських слів українською мовою. Публікацію оповідання «Свідок» редакція часопису (а, по суті, редактор Петро Волиняк) супроводила інформацією про важливі етапи біографії письменника: «Федір Одрач народився 1912 р. на Поліссі (Пінщина). Середню й вищу освіту здобув у Вільні.

З більшовицькою окупацією західної України вертається на рідне Полісся, але вже 14 грудня 1940 р. утікає на захід і до весни 1941 р. перебуває в Берліні. Пізніше вертається в Україну. У Ковлі редагує “Ковельські Вісті”. У 1943 р., коли Гестапо почало масово винищувати українців, вступає в УПА.

Літературну діяльність розпочав у 1942 році. За час від 1942 року в періодичних виданнях видрукував понад 30 оповідань, новель та нарисів. До кращих його новель належать “За втраченою родиною”, “Танок журавлів”, “Кров” та “Анкіца”.

У видавництві “Перемога” (Буенос-Айрес) ще в цьому році виходить з друку Одрачева повість “В дорозі”.

Чекають на видавця ще такі твори: “Серед боліт” та “Біженці” і повість “Щебетун”» (Ред., 1954). Примітно, що зацентровано на українських переконаннях автора. Цей коментар дає можливість також звернути увагу на творчі задуми письменника.

У літературно-мистецькому журналі «Пороги» оприлюднено оповідання «Турист» (Одрач, 1954: 8–11), що 1959 р. буде вміщено в першій частині книги «Півстанок за селом».

У часописі «Вісник ООЧСУ» художні твори Федора Одрача друкувалися в рубриці «V. Література. Критика. Мистецтво». Зокрема, опубліковано тексти, що увійдуть до згаданої книги «Півстанок за селом»: «Танок журавлів» (Одрач, 1954: 17–20), «Людина без волі» (Одрач, 1955: 19–21; 1956: 16–17; 18–19), «Пані в білому» (Одрач, 1956: 19–22), «Ботокуди» (Одрач, 1958: 22–27), «Невдала виправа» (Одрач, 1958: 26–31). Треба зауважити, що оповідання «Людина без волі» у книзі матиме назву «Людина без долі» (Одрач, 1959: 167–196).

Книжка «Півстанок за селом» (Буенос-Айрес, 1959) побачила світ у видавництві Юліяна Середяка, що мало добру славу в українській діаспорі. До речі, напередодні сам Федір Одрач у рецензії на збірку сатир і гуморесок М. Понеділка «Вітаміни» (Буенос-Айрес, 1957) зауважив, що кожне видання пана Середяка – «це справді естетична поява на читацькому, що так скажемо, еміграційному форумі» (Одрач, 1957: 31). На сайті архіву ОУН інформується: «Видавництво “ЮС” Юліяна Середяка <...> проіснувало 42 роки і виконало своє завдання у житті організованого українства в діаспорі. За ці роки вийшло біля 150 літературних творів різних жанрів. Деякі книжки виходили кількома накладками, бо викликали велике зацікавлення».

Редактор Юліян Середяк, крім своєї видавничої праці, був також активним діячем української громади в Аргентині – у Товаристві “Просвіта”, в редакції “Українського Слова”» (Мітла).

Наприкінці 1950-х років і в 1960 р. Федір Одрач знайомить читачів журналу «Вісник ООЧСУ» із текстами, що 1960 р. складатимуть основу книжки оповідань «Покинута оселя» (Одрач, 1960). Це такі зразки малої прози, як «Матерніти департамент» (Одрач, 1956: 15–17), «Між земляками» (Одрач, 1956: 19–23), «Мумік» (Одрач, 1958: 22–25), «Несамовитий рейд» (Одрач, 1958: 18–21; 16–19), «Нічні відвідини» (Одрач, 1959: 20–23) та оповідання, що дасть назву збірки (Одрач, 1960: 17–20; 21–24). Книжка Федора Одрача «Покинута оселя» (Одрач, 1960) вийшла друком в «Українському видавництві “Добра книжка”» (Торонто). Примітно, що на звороті прикінцевого титульного аркуша (продовження – на прикінцевому титульному аркуші та звороті титулки) видавництво інформує про свої здобутки, нагадує про етапи праці у Львові до 1939 р., на еміграції в Австрії та в Канаді.

Декілька текстів малої прози Федора Одрача, опубліковані в періодиці, не увійшли до окремих книжкових видань його творів. Вже згадувалося про такі твори, як «Брітанка» та «Сто кілометрів пішки», оприлюднені 1947 р. У 1950-х це «Танок привидів» (Одрач, 1953: 9–11), надрукований у часописі «Пороги», та «Містерія прийдешнього» (Одрач, 1954: 26–28; 1955: 21–24), опублікована в журналі «Вісник ООЧСУ».

1962 р. Федір Одрач у Торонто видав мемуари «На непевному ґрунті» (Одрач, 1962).

У науково-популярному збірнику волинезнавства «Літопис Волині» 1964 р. у бібліографії видань волинян у діаспорі перелічено всі книжкові видання творів Федора Одрача, починаючи від 1954 р. Редакція збірника прокоментувала: «Наш сусід-земляк Ф. Одрач, співець рідного Полісся, достойний заступник Д. Фальківського, вже ввійшов своїми прекрасними оповіданнями, повістями-поемами, спогадами з Поліського життя, в пантеон української художньої літератури про найменше нам знане тихе, казкове Полісся, що від віків є українське, лише політикою сусідів часто роздиране, продаване, вимінюване і безбожно визискуване» (Ред., 1964: 118).

«Чимало творів лишив ще не закінчених», – зауважувалося в некролозі часопису «Нові Дні» ([Редакція]: 1964). До таких текстів

роман «Серед боліт», уривки з якого друкувалися на сторінках часопису «Вісник ООЧСУ» («Приречені» (Одрач, 1953: 32–36); «Панське майно – найбіднішим» (Одрач, 1958: 18–22)), і, як писав Федір Одрач в автобіографії, «14-тий розділ <...> був опублікований в флортівському “Часі”-і» (Марчук, 2005). Уривок «Зустріч» із повісті «Біженці» було опубліковано 1954 р. в журналі «Молода Україна» Об’єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ) (Одрач, 1954: 20–28).

Роман «Вощадь» – текст, який йшов до читача щонайменше з 1959 р. Так, у часописі «Вісник ООЧСУ» 1959 р. було надруковано уривок «Невидима спіраль» (Одрач, 1959: 18–21), у преамбулі до якого зауважено: «Уривок з роману “Вощадь”. Письменник працює над ним довгі роки. Цей твір (понад 500 стор.) європейської вісімки автор закінчить ще в цьому році, і здасть до друку десь у місяці грудні» (Одрач, 1959: 18). Однак автору не вдалося подати до друку цей текст ні 1959 р., ні до кінця життя.

Я. Соколик, учасник комітету, заходами якого видано «Вощадь», подає важливі відомості про творчі ідеї автора, його міркування про українців Пінщини: «Федір Одрач перед своєю смертю так висловився про свою творчу працю:

“Я вже від давна маю вироблений плян, якого виконав, так би мовити, третину: це майже закінчений перший том задуманої трилогії про Полісся під заголовком «Вощадь». Це слово з Пінщини і означає світанкову заграву. Дія роману саме відбувається в Пінщині, де я родився і яку большевики чомусь відлучили від України. Заподіяно таким чином велику кривду поліському населенню, яке тотально є українське, і як довго існує історія України, так довго Полісся прагне бути в межах України. Коли б мені поталанило закінчити ще два томи, тоді я почувався б щасливим”» (Соколик, 1972: 7).

Етапи реалізації авторського плану щодо «Вощаді» відтворено у вступному слові «Від комітету видання»: «Вшановуючи п’яту річницю смерті співця Полісся – Федора Одрача, українська громада в Торонті вирішила видати друком повість “Вощадь”. Створено Громадський Комітет у складі: Кляра Шоломіцька-Одрач, Надя Ключко, Оксана Бризгун-Соколик, Анна Троян, Петро Родак, Михайло Ополько, Пилип Супрун та Ярослав Соколик. Зорганізовано також літературні вечори на пошану Федора Одрача в Торонті, Оттаві та Гамілтоні.

Після довгої праці комітет приєднав біля 400 передплатників і так зібрав відповідні фонди на покриття друку» (Соколик, 1972: 7–8).

Так вдалося здійснити творчий задум письменника: 1972 р. в Торонто видано «Вощадь» (Одрач, 1972).

Уривок із твору «Щебетун» 2000 р. вміщено у «Хрестоматії з української літератури в Канаді: 1897 – 2000» (упорядники Яр Славутич та Мирослав Шкандрій) (Одрач, 2000).

М. Тарнавська, яка відгукнулася в часописі «Свобода» (рубрика «Нові видання») на появу друком перекладу англійською мовою твору «Вощадь» 2008 р., згадує про етапи праці дочки письменника Ермі Одрач: переклади оповідань друкувала «в канадських літературних журналах. Згодом вона зібрала ці переклади і видала їх двома окремими книжками (“Whistle Stop and other stories”. Cornwall, Ontario: Vesta, 1984. 125 p.; 2.вид. Mississauga, Ontario: Carpathian Books, 1993. xii, 184 p.), а тепер ось здобулась на відвагу перекласти і видати більшу Одрачеву працю, роман “Вощадь”, що вийшов під назвою “Wave of Terror” (“Хвиля терору”))» (Тарнавська, 2009).

Наукова новизна

У розвідці презентовано шлях художньої прози Федора Одрача до читача в діаспорі.

Вперше в українському літературознавстві виокремлено збірку оповідань «Червона примара» (На чужині, 1946).

Опрацювавши матеріали таких періодичних видань, як «Пу-Гу» (Аусбург), «На Сліді» (Байройт), «Пороги» (Буенос-Айрес), «Вісник ООЧСУ» (Нью-Йорк), «Молода Україна» (Торонто), вдалося віднайти чимало художніх творів Федора Одрача. Це, зокрема, подорожній нарис «Сто кілометрів пішки», текст новелістичного характеру «Британка», оповідання «Танок привидів», «Містерія прийдешнього», а також уривки з роману «Серед боліт» та з повісті «Біженці».

Систематизований матеріал забезпечує можливість простежити і хронологічну послідовність, і певною мірою привідкрити таїну завіси творчої лабораторії письменника Федора Одрача.

Висновки

Автобіографія Федора Одрача 1950 р. – джерело відомостей про художню спадщину прозаїка.

Перша відома збірка оповідань Федора Одрача, видана в еміграції, – «Червона примара» (1946).

У 1940-х роках Федір Одрач друкує художні твори на сторінках діаспорної періодики, зокрема в тижневику «Пу-Гу» (Аусбург) та в часописі пластового юнацтва «На Сліді».

Як правило, письменник спочатку знайомить читачів діаспорних часописів із уривками книг, над якими працює. Так, чимало розділів «Нашого Полісся» друкувалося в тижневику «Час» та у «Віснику ООЧСУ»; повість «Щебетун» – у літературно-мистецькому часописі «Пороги», в універсальному місячнику «Нові Дні» та в журналі «Вісник ООЧСУ»; оповідання збірки «Півстанок за селом» – у «Нових Днях», у «Віснику ООЧСУ»; мала проза книжки «Покинута оселя» – у «Віснику ООЧСУ».

Більшість книжкових видань творів Федора Одрача вийшли друком у 1950-х – на початку 1960-х років: «В дорозі» (Буенос-Айрес, 1954), «Наше Полісся» (Вінніпег, 1955), «Щебетун» (Нью-Йорк, 1957), «Півстанок за селом» (Буенос-Айрес, 1959), «Покинута оселя» (Торонто, 1960), «На непевному ґрунті» (Торонто, 1962).

Такі тексти, як «Брітанка», «Сто кілометрів пішки», «Танок привидів», «Містерія прийдешнього», оприлюднені в діаспорних часописах, не увійшли до окремих книжок творів Федора Одрача.

Тривалим був шлях до читача роману «Вощадь»: від публікації 1959 р. уривка в журналі «Вісник ООЧСУ» до книжкового видання 1972 р., поява якого стала можливою завдяки роботі «Комітету Видання Повісти “Вощадь” в Торонто».

Упорядники «Хрестоматії з української літератури в Канаді: 1897 – 2000» (Едмонтон, 2000) Яр Славутич та Мирослав Шкандрій подали уривок із «Щебетуна».

Дочка письменника Ермі Одрач переклала оповідання, що друкувалися в канадських літературних журналах та у двох окремих книжках 1984 р. і 1993 р., і «Вощадь» (2008).

Нез'ясованою залишається доля рукописів роману «Серед боліт» та повісті «Біженці», уривки з яких було оприлюднено на сторінках часописів.

Відомий латинський вислів про те, що книжки мають свою долю, вкотре підтверджується шляхом художньої прози Федора Одрача до читача.

Література

- Марчук, Ігор (2005). Короткий життєпис (Федора Одрача). *Український визвольний рух*, Львів, 4. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Marchuk_Ihor/Korotkyi_zhyttiepys_Fedora_Odracha.pdf
- Місіюк, Віктор (2012). Федір Одрач – письменник із шляхетною душею. URL: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=10400>
- «Мітла» (гумористично-сатиричний журнал). URL: <http://surl.li/jlddw>
- Одрач, Федір (1958). Ботокуди. *Вісник ООЧСУ*, 9 (119), 22–27.
- Одрач, Ф. (1947). Брітанка (спогад). *Пу-Гу*, 24, 12–13.
- Одрач, Федір (1954). В дорозі. Буенос-Айрес: Перемога.
- Одрач, Федір (1972). Вошадь. Торонто: Комітет Видання Повісти «Вошадь» в Торонто, Онт.
- Одрач, Федір (1953). Втопленник. *Пороги*, 40–41, 13–15.
- Одрач, Федір (1954). Дідова таємниця. *Пороги*, 52–53, 12.
- Одрач, Федір (1952). Злодій. *Пороги*, 36–37, 12–13.
- Одрач, Федір (1954). Зустріч (з недрукованої повісті «Біженці»). *Молода Україна*, 17, 20–28.
- Одрач, Федір (1953). Клопоти пані Анкіци. *Нові Дні*, 38, 12–14.
- Одрач, Федір (1954). Кров. *Нові Дні*, 50, 5–7.
- Одрач, Федір (1955–1956). Людина без волі. *Вісник ООЧСУ*, 12 (86), 19–21; Ч.1 (87), 16–17; 2 (88), 18–19.
- Одрач, Федір (1956). Матерніти Департамент. *Вісник ООЧСУ*, 9 (95), 15–17.
- Одрач, Федір (1956). Між земляками. *Вісник ООЧСУ*, 11 (97), 19–23.
- Одрач, Федір (1954–1955). Містерія прийдешнього. *Вісник ООЧСУ*, 12 (74), 26–28; 1 (75), 21–24.
- Одрач, Федір (1958). Мумік. *Вісник ООЧСУ*, 12 (134), 22–25.
- Одрач, Федір (1962). На непевному ґрунті: мемуари. Торонто: Українське видавництво «Добра книжка».
- Одрач, Федір (1954). Над Стиром (уривок з повісті «Щебетун»). *Нові Дні*, 53, 5–8.
- Одрач, Федір (1955). Наше Полісся. Вінніпег: Інститут Дослідів Волині При співучасті Інж. І. Гордіюка.
- Одрач, Федір (1958). Невдала виправа. *Вісник ООЧСУ*, 12 (122), 26–31.
- Одрач, Федір (1959). Невидима спіраль. *Вісник ООЧСУ*, 2 (124), 18–21.
- Одрач, Федір (1957). Непересічна поява на книжковому ринку. *Вісник ООЧСУ*, 11 (109), 31–32.
- Одрач, Федір (1958). Несамовитий рейд. *Вісник ООЧСУ*, 1 (111), 18–21; 2 (112), 16–19.
- Одрач, Федір (1959). Нічні відвідини. *Вісник ООЧСУ*, 4 (126), 20–23.
- Одрач, Федір (1956). Пані в білому. *Вісник ООЧСУ*, 7–8 (93–94), 19–22.
- Одрач, Федір (1958). Панське майно – найбільшим (уривок з роману «Серед боліт»). *Вісник ООЧСУ*, 6 (116), 18–22.

- Одрач, Федір (1959). Півстанок за селом. Буенос-Айрес: Видавництво Юліана Середяка.
- Одрач, Федір (1960). Покинута оселя. *Вісник ООЧСУ*, 5 (139), 17–20; 6 (140), 21–24.
- Одрач, Федір (1960). Покинута оселя: оповідання. Торонто: Українське видавництво «Добра книжка».
- Одрач, Федір (1953–1955). Полісся. *Вісник ООЧСУ*, 4–5 (58–59), 24–26; 2–3 (64–65), 35–37; 4 (66), 35–36; 9 (83), 20–23; 10 (84), 30–33.
- Одрач, Федір (1953). Приречені (уринок з роману «Серед боліт»). *Вісник ООЧСУ*, 8 (62), 32–36.
- Одрач, Федір (1954). Свідок. *Нові Дні*, 59, 6–8.
- Одрач, Федір (1947). Сто кілометрів пішки. *На сліді*, 1, 5–6.
- Одрач, Федір (1954). Танок журавлів: поліський етюд. *Вісник ООЧСУ*, 9 (71), 17–20.
- Одрач, Федір (1953). Танок привидів. *Пороги*, 46–47, 9–11.
- Одрач, Федір (1954). Турист. *Пороги*, 57–58, 8–11.
- Одрач, Федір (1957). Щебетун. *Вісник ООЧСУ*, 9 (107), 12–15.
- Одрач, Федір (1957). Щебетун. Нью-Йорк: Накладом Організації Оборони Чотирьох Свобід України.
- Одрач, Федір (2000). Щебетун. *Хрестоматія з української літератури в Канаді: 1897 – 2000*. Едмонтон: Видавничий комітет «Слова», 389–400.
- [Редакція] (1964). Письменник Федір Одрач. *Нові Дні*, 177, зворот титульного аркуша.
- Ред. (1954). [Б. н.]. *Нові Дні*, 59, 6.
- Ред. (1964). Бібліографія видань волинян у діаспорі. *Літопис Волині*, 7, 118–119.
- Соколик, Ярослав (1972). Від комітету видання. *Одрач Федір. Вошадь*. Торонто: Комітет Видання Повісти «Вошадь» в Торонто, Онт., 7–8.
- Тарнавська, Марта (2009). Федір Одрач – англійською мовою. *Свобода*, 7, 21.
- Ф. Ш. [Шоломицький, Федір] (1946). Червона примара. На чужині. URL: <https://diasporiana.org.ua/proza/19690-f-sh-chervona-primara/>

References

- Marchuk, Ihor (2005). *Korotkyi zhyttiepus (Fedora Odracha)* [Short biography (Fedir Odrach)]. *Ukrainskyi vyzvolnyi rukh*, Lviv. 4. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Marchuk_Ihor/Korotkyi_zhyttiepys_Fedora_Odracha.pdf (in Ukrainian).
- Misiuk, Viktor (2012). Fedir Odrach – pumennyk iz shlakhetnoiu dusheiu [Fedir Odrach is a writer with a noble soul]. URL: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=10400> (in Ukrainian).
- «Mitla» (humorystychno-satyrychnuy zhurnal) [«Broom» (humorous and satirical magazine)]. URL: <https://ounuis.info/publications/tags/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B5%>

- D0%B4%D1%8F%D0%BA%20%D0%AE%D0%BB%D1%96%D0%B0%D0%BD.html (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1958). Botokudy [Careless bots]. *Visnyk OOOChSU*, 9 (119), 22–27 (in Ukrainian).
- Odrach, F. (1947). Britanka (spohad) [The british lady (memory)]. *Pu-Hu*, 24, 12–13 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). V dorozhi [On the way]. Buenos-Aires: Peremoha (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1972). Voshchad [The dawn glow]. Toronto: Komitet Vudannia Povisty «Voshchad» v Toronto, Ont. (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1953). Vtoplenyk [Drowned]. *Porohy*, 40–41, 13–15 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Didova taiemnytsia [Grandfather's secret]. *Porohy*, 52–53, 12 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1952). Zlodii [Robber]. *Porohy*, 36–37, 12–13 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Zustrich (Z nedrukovanoi povisti «Bizhentsi») [Meeting (From the unpublished story "Refugees")]. *Moloda Ukraina*, 17, 20–28 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1953). Klopoty pani Ankitsy [Mrs. Ankitsa's troubles]. *Novi Dni*, 38, 12–14 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Krov [Blood]. *Novi Dni*, 50, 5–7 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1955–1956). Ludyna bes voli [A man without a will]. *Visnyk OOOChSU*, 12 (86), 19–21; Ч.1 (87), 16–17; 2 (88), 18–19 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1956). Maternity Departament [Maternity Department]. *Visnyk OOOChSU*, 9 (95), 15–17 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1956). Mizh zemliakamy [Between countrymen]. *Visnyk OOOChSU*, 11 (97), 19–23 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954–1955). Misteriia pryideshnoho [The story of the future]. *Visnyk OOOChSU*, 12 (74), 26–28; 1 (75), 21–24 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1958). Mumik [Mumik]. *Visnyk OOOChSU*, 12 (134), 22–25 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1962). Na nepevnomu grunti: memuary [On Uncertain Ground: memoirs]. Toronto: Ukrainske vudavnytstvo «Dobra knyzhka» (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Nad Styrom (uryvok z povisty «Shchebetun») [Over the river Styr (an excerpt from the story "Twitter")]. *Novi Dni*, 53, 5–8 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1955). Nashe Polissia [Our Polissya]. Vinnipeh: Instytut Doslidiv Volyni Pry spivuchasti Inzh. I. Hordiiuka (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1958). Nevdala vyprava [Unsuccessful departure]. *Visnyk OOOChSU*, 12 (122), 26–31 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1959). Nevydyma spiral [Invisible spiral]. *Visnyk OOOChSU*, 2 (124), 18–21 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1957). Neperesichna poiava na knuzhkovomu rynku [Extraordinary appearance on the book market]. *Visnyk OOOChSU*, 11 (109), 31–32 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1958). Nesamovytyi reid [Frantic raid]. *Visnyk OOOChSU*, 1 (111), 18–21; 2 (112), 16–19 (in Ukrainian).

- Odrach, Fedir (1959). Nichni vidvidyny [Night visits]. *Visnyk OOOChSU*, 4 (126), 20–23 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1956). Pani v bilomu [The Lady in White]. *Visnyk OOOChSU*, 7–8 (93–94), 19–22 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1958). Panske maino – naibidnishym (uryvok z romanu «Sered bolit») [Lord's property – the poorest (an excerpt from the novel "Among the Swamps")]. *Visnyk OOOChSU*, 6 (116), 18–22 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1959). Pivstanok za selom [Whistle stop out the village]. Buenos-Aires: Vudavnytstvo Юліяна Середняка (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1960). Pokynuta oselia [Abandoned home]. *Visnyk OOOChSU*, 5 (139), 17–20; 6 (140), 21–24 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1960). Pokynuta oselia: opovidannia [The Abandoned home: a story]. Toronto: Ukrainske vudavnytstvo «Dobra knyzhka» (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1953–1955). Polissia [Polissya]. *Visnyk OOOChSU*, 4–5 (58–59), 24–26; 2–3 (64–65), 35–37; 4 (66), 35–36; 9 (83), 20–23; 10 (84), 30–33 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1953). Pryrecheni (uryvok z romanu «Sered bolit») [Doomed (an excerpt from the novel "Among the Swamps")]. *Visnyk OOOChSU*, 8 (62), 32–36 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Svidok [Witness]. *Novi Dni*, 59, 6–8 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1947). Sto kilometriv pishky [One hundred kilometers on foot]. *Na slidi*, 1, 5–6 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Tanok zhuravliv: poliskyi etiud [Crane Dance: Polissya Etude]. *Visnyk OOOChSU*, 9 (71), 17–20 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1953). Tanok pryvydiv [Ghost Dance]. *Porohy*, 46–47, 9–11 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1954). Turyst [Tourist]. *Porohy*, 57–58, 8–11 (in Ukrainian).
- Одрач, Федір (1957). Shchebetun [Twitter]. *Visnyk OOOChSU*, 9 (107), 12–15 (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (1957). Shchebetun [Twitter]. Niu-York: Nakladom Orhanizatsii Oborony Chotyrokhs Svobid Ukrainy (in Ukrainian).
- Odrach, Fedir (2000). Shchebetun [Twitter]. *Khrestomatiia z ukrainskoi literatury v Kanadi: 1897 – 2000*. Edmonton: Vydavnychiy komitet «Slova», 389–400 (in Ukrainian).
- [Redaktsiia] (1964). Pismennyk Fedir Odrach [Writer Fedir Odrach]. *Novi Dni*, 177, zvorot tytulnoho arkusha (in Ukrainian).
- Red. (1954). [Б. н.]. [W.N.]. *Novi Dni*, 59, 6 (in Ukrainian).
- Red. (1964). Bibliohrafiia vydan volynian u diiaspori [Bibliography of Volyn authors' publications in the diaspora]. *Litopys Volyni*, 7, 118–119 (in Ukrainian).
- Sokolyk, Yaroslav (1972). Vid komitetu vydannia [From the publication committee]. *Odrach Fedir. Voshchad*. Toronto: Komitet Vudannia Povisty «Voshchad» v Toronto, Ont., 7–8 (in Ukrainian).
- Tarnavska, Marta (2009). Fedir Odrach – anhliiskoiu movoiu [Fedir Odrach – in English]. *Svoboda*, 7, 21 (in Ukrainian).

F. Sh. [Sholonytskyi, Fedir] (1946). Chervona prymara [Red Ghost]. Na chuzhyni. URL: <https://diasporiana.org.ua/proza/19690-f-sh-chervona-primara/> (in Ukrainian).

Olha Yablonska. About one's own in a foreign land: the path of Fedir Odrach's fiction to the reader. The **purpose** of the publication is to recreate the path of Fedir Odrach (pseudonym of Fedir (Theodor) Sholomytskyi (1912–1964)) to the reader in the diaspora. The exploration **methodology** is based on general scientific methods of analysis and synthesis. The cultural-historical method provides an opportunity to reproduce the peculiarities of the literary, artistic and publishing life of the Ukrainian diaspora. The role of Fedir Odrach's autobiography of 1950 as a source of information about the novelist's artistic heritage is noted.

The **result** of the research is that for the first time in Ukrainian literary criticism a collection of stories "The Red Ghost" ("In a Foreign Land", 1946) was singled out. It is noted that in the 1940s Fedir Odrach published works of art on the pages of diaspora periodicals (weekly newspaper "Pu-Gu" (Ausburg), Plast youth magazine "On the Trace" ("Na slidi") and others). The path of Fedir Odrach's prose in the 1950s is reproduced from the publications of excerpts in the diaspora magazines "Time", ("Chas"), "Issue of ODFFU" ("Visnyk ODFFU"), "Thresholds" ("Porohy"), "New Days" ("Novi Dni"), etc. to individual book publications. It is noted that most of the book editions of Fedir Odrach's works were published in the 1950s and early 1960s: "On the way" (Buenos-Aires, 1954), "Our Polissya" (Vinnipeg, 1955), "Twitter" (New-York, 1957), "Whistle stop out the village" (Buenos-Aires, 1959), "The Abandoned House" (Toronto, 1960), "On Uncertain Ground" (Toronto, 1962). The texts "The british lady", "One Hundred Kilometers on Foot", "Chosts dance", "Mystery of the Future" are highlighted, which were published in diaspora magazines and were not included in individual books of Fedir Odrach's works. The stages of the path to the reader of the novel "The dawn glow" are emphasized: from the publication in 1959 of an excerpt in the journal "Issue of ODFFU" to the book edition of 1972, the publication of which became possible thanks to the work of the "Committee for the Publication of the Novel "The dawn glow" in Toronto".

The **conclusions** note the prospects of the research, in particular, the fate of the manuscripts of the novel "Among the Swamps" and the story "Refugees", excerpts from which were published on the pages of magazines, remains unclear. The systematized material provides an opportunity to trace the chronological sequence, and to a certain extent to reveal the secret behind the curtain of the creative laboratory of the writer Fedir Odrach.

Key words: literature of the Ukrainian diaspora, Fedir Odrach, bibliography, "Pu-Gu" (Ausburg), "Thresholds" ("Porohy") (Buenos Aires), "Issue of ODFFU" ("Visnyk ODFFU") (New York), "New Days" ("Novi Dni") (Toronto), "Young Ukraine" ("Moloda Ukraine") (Toronto).

Яблонська Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри української літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки, <https://orcid.org/0000-0002-2200-6978>; o_jabl@ukr.net